

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a tragatorului (Ló-vésztoza), Nr. 5.

Notisorile nefrancate nu se voru primí decatu numai de la corespun-dintii regulari ai „Federatiunii.“ Articolii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essí Joui-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v.

Pre siese lune . . . 5 „ „

Pre anulu intregu . . . 10 „ „

Pentru Romani'a :

Pre anulu intregu 30 Fr. = 26 lei n

„ 6 lune 16 „ = 14 „ „

„ 3 „ 8 „ = 8 „ „

Pentru Ialertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. taoca a tim

brale pentru fiesoc-oare publica-tiune separatu. In loculu deschis

20 cr. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Abdicatiunea Regelui Amadeu.

Scirile electrice d'in díllele trecute despre abdicatiunea regelui Amadeu la tronulu Spaniei, s'a addeveritu. Abdicatiunea este fapta implinita, si candu scriemu aceste esregele Amadeu se afla in Lissabon'a, capitala Portugaliei. -- Cumcá domnirea lui Amadeu nu va avé lunga durata se prevediusse indata dupa allegerea sa si se scieá de multu cá abdicatiunea lui este nu-mai costiune de tempu. Regele insu-si declarasse de repetíte ori cá mai voiesce a abdicá decátu cá sè se impuna cu de a sil'a vointiei natiunali. Currenii inse limbarbatau a persiste, lingsindu-lu cá ar fi placutu majoritatii poporului, ceea ce se pareá a fi probabile, mai allessu candu cu incercarile Carlissime se dovedí. cá poporulu nu simpatiesca cu pretendentu-lu. Acesta apathia inse cátra pretendentu-lu nu erá proba de simpatia pentru domnitoriulu actualu. Amadeu intiellesse si dupa 2 anni si 42 dílle de domnire essecutá propusulu seu resolutu de a abdicá. Acesta barbatesca resolutiune face, fára indoieia, multa onore lui Amadeu si istoria va sel sè appetiuesca nobil'a sa pómire d'a respectá vointia natiunale. Tiranii in asemene impregiurare se lega de domnia, cá orbulu de gardu, mai resoluti a versá sangele cetatieniloru si a se tiené cu forti'a armeloru la potere, de cátu a se invinge pre sine-si.

Se díce cá abdicatiunea regelui ar' fi grabitu-o unu incidentu forte neinsemnatu. Candu nu de multu prin flammura alba ce flutturá de pre terrassa palatiului regale d'in Madridu se annunciassse nascerea principelui de corona (infante allu Spaniei) tote diarielle affirmau cá dinasti'a Sabaudica este consolidata in Spania. Numene nu ar' fi erediutu atunci cumcá chiaru acestu evinémentu familiare va sè dee causa pucinu importante la unu conflictu de etichetta, d'in care apoi sè se nasca crisia de stabilitate pentru dinastia.

Regin'a Mar'ia Victoria nascé neptea unu principe; Amadeu, care petrecusse díu'a precedente dupa dedarea sa regesea, la venatoria, (tata-séu inca regele Victoru Emmanuele si imperatulu Franciscu Iosifu sunt Nimrodii moderni) dormiá somnulu venatoriului, care in nevinovati'a sa uitasse cu totu-lu etichetta curtii de Castilia, care prescrie ca nou nascutul fíu allu domnitoriulu, iudata dupa nascere sè fia prezentatu deputatiunii Cortesiloru. Amadeu inse lassá ca acesta deputatiune sè ascepte noptea in desiertu si se arretá pre a pucinu amabile cára capulu cabinetului D. Zorilla, care, precum se díce, si-luasse libertatea d'a face cu tota indulgentia ore-si cari remustratiuni Maj. Salle adormite, pentru neglegerea datineloru curtii ispanice. -- Din acestu nevinovatu incidente Radicalii, (addictii si spriginitorii Regelui) a caroru potere erá si de almintrea subminata de Conservativi, incepura a presupune cá d'isii n'ar mai avé increderu a regelui. Respandindu-se acesta fama tota machin'a regimului se incurcá, si bietulu rege ne mai sciindu de la cine sè cera svatu, vediendu-se de una parte imparechiatu cu Zorillisti, éra de alta parte temendu se a se aruncá in bracielle triumviratului Serranu, Topete si

Sagast'a, urmá fericitei salle inspiratiuni: d'a abdicá. Amadeu in momentulu supremu sentia cá sortea sa nu o pote desparí de a partitei, carea in person'a lui Zorilla se obligasse solidarminte pentru stabilitatea dinastiei. Inse ministeriulu lui Zorilla erá cutrieratu de multu in tierra, si acest'a nu poteá se fia secretu regelui neci chiaru in midioloculu distractiuniloru salle venatoresci. Zorilla facusse inainte cu 7. Lune stralucite promissuni, dar nu plinisse neci un'a. Zorilla au comissu mari gressiele la organizarea armatei natiunali, au gramaditu detorie preste detorie si pagubi tierra cu unu imprumutu de statu nereussitu, alle carui folose immense (provisiunile) le puse in saccu Don Jose Salamanca, Rotschildulu Spaniei. Zorilla fece uitatu pentru bani, scandalulu Sagastianu, ellu puse la odihna legea promissa pentru infintiarea curtiloru cu jurati, apoi cea de incompatibilitate parlamentare si sustienú preste totu vechi'a rugina administrativa. Fiorile salle de legea de emancipatiune numai la presiunea republicei americane le poté ascunde, dar prin numirea odiosului generalu Hidalgo de mare maestru allu a tilleriei, au stricatu multu causei partitei, officiaru de la artilleria s'adecera in massa demissuni, ba d'in asta causa bietulu infante la intrarea sa in asta lume fuse frustratu si de celle 21 salve de tunuri, indatenate la nascerea principiloru.

Istoria abdicatiunii este resultatulu jocului ascunsu allu conservatoriloru, si caroru corifei au fostu Serranu cu muieresa, Topete si Sagast'a. Acesti-a addussera pre Zorilla in discreditu la Regele, pregatindu astfelu caderea amendoru a. Daca regele vrendu a tiené corona ar' fi allunecatu a se increde Serranistiloru, atunci de siguru cadau victima machinatiuniloru acestoru a cari antáiu l'ar fi esplotatu si apoi l'ar fi detronatu cu rusine. Fiulu regelui galantonu petranse cu agerime situatiunea si nu se indol unu minutu d'a resigná. -- Jonelui esrege sunt assecurate simpatieile intregi Europe, insi si Ispanii, cari nu poteau sè si ascundia aversiunea de cátra domnitoriulu straiuu, deoa departarea lui lu voru sel stímá. Loialitatea lui Amadeu intru a plini sarcina cea grea a misiunii ce luasse, este assecece recunoscuta, d'insulu n'au cercatu corona, si pentru cellele ce nu le poteá vindicá, nu poteá fi respensetoriu.

Cu tote aceste antecedente de multu cunoscutu publicatáii, remane totu-si enigmatica pripi'a resolutiune de abdicare a lui Amadeu, a le carei cause mai tardíu se voru descoperi cá ce nu trebuie sè se uite cá e vorba de affaceri ispanice, Cosas de Espanna.

De sine se suleva acum cestiunea „Ce are sè urmedie acum in Spania?“ Momentulu departárii regelui nu este forte refavorabile Ispaniei Tierra e sfasiata in partie, poporulu a saracitu, affacerile publice incurcate. D'in numeroze rane sangerandu Ispania ascepta sau man'a salvatoria a intemeriatorului republicei, sau maciuc'a unui pretendentu. Norocire mare pentru biet'a tierra nefericita, care de mai multe decennie este teatrulu celloru mai triste evineminte, este impregiurarea cá ad-rintii osebitiloru pretendenti sunt desbinati intre sine, éra a nume Carlístii prin versarile de sange si prin multele devastatiuni au perdutu

tote simpatieile, incátu spre fericirea tierrei numai una singura partita de actiune remane domn'a situatiunii si acest'a este a Republicaniloru federalisti care au si luat in mana conducerea destineloru Ispaniei ferindu-o pana acum de calamitatiile impreunate cu assemene schimbári. Or'a republicei au sunatu pentru Ispania si republic'a este uniculu pretendentu, de care n'are ce se teme Ispania. Mai díca nemtii cá gintea latina au degeneratu, minciuna! gintea latina este inca lungu tempu chiamata a realisa ideele celle mari si a sta in fruntea civilizatiunii combatendu in contr'a barbarismului nemtiloru si muscaliloru imperialisti. Noi salutámu recente evineminte eschiamandu: O nore lui Amadeu! si — sè traiesca Republica in Ispania!

Reflessiuni a sup'a importantiei proprietatii de pamentu cu privire la vendiarea paduriloru districtului Nascudanu.

Padurile aducu folose prin produsele lor. Lemnele ni sunt necesarie pentru incalditu, pentru cladiri, la facerea de mobile si multe altele, éra cu cátu e o tierra mai inaintata in cultura, cu cátu are o industria mai esentia, cu cátu tieniturile ei dispun de mai multe cai de fieru, arama, plumbu si alte metale; cu cátu sunt inca fabricelle agricole si de ori si ce specialitate mai numeroze, — cu cátu mai mare e cerint'a, cu cátu mai bine se cauta lemnele.

Potu díce, cá lemnele nu ni sunt mai pucinu necesarie de cátu ni e nutrimentulu si beutur'a. Lips'a invederata, prevederea pentru viitoru si impregiurarea, cá copacii nu ajungu la deplin'a loru dsvoltare in decursu de 1—2 anni cá alte plante, ci pentru cá sè ave-mu de la ei venitul doritu trebuie sè asceptámu multi, multi anni; — cátu si pentru cá lemnele sunt nu numai pentru unii, ci pentru toti de lipsa, folositorie si necesarie; dícu, aceste au fostu fundamentelle motive cá in unele state inainte de asta cu sute, ba cu o mii de anni s'au luat precautiuni pentru intretinerea paduriloru. — Domnitorii si regimulu lor cá perinti ai statului — de cari trebuie sè fia — si au luat asupra-si acesta sarcina, atátu prin aceea, cá cele mai multe paduri le facea proprietate a statului, cátu si au silitu prin legi speciale orasielle, comunele, corporatiunile, pre privati a da paduriloru loru o cultura corespundetorie si mai ale-su a opri devastarea loru.

In Diet'a Transsilvaniei aduceau articli de legi prin cari se ordoná bun'a conservare a paduriloru, inse in anulu 1852 Decemvre 3, se esnisse prin o diploma imperatesca o lege speciala in privintia administrarei si sastieneri paduriloru.

Prin asta lege la articulu I. §. 2. se ordona „cá pamentulu destinatu pentru paduri nu se pote folosi spre alte scopuri, decátu numai cu concessiunea deregulatorieloru“ éra la §. 4. se díce „nu este iertatu a se devastá nici o padure, nici a se administrá asié in cátu sè sufferia crescerea copaciloru, seuu chiaru sè se periclitadie padurea.“

Priviti in sine acesti paragrafi mi-rosa tare a absolutismu, pentru cá prin trinsii se limitedia libertatea partecu-

riului seuu a corporatiuniloru de a administrá si folosi averile loru dupa principiulu care impune fia-carui bunu cultivatoriu, a-si conduce asiá lucrárele salle, incátu sè scota venitulu cellu mai mare. Inse unulu d'intre cei mai eruditi padurari ai Germaniei, renumitulu Cotta afirma procedur'a asta a statului si in opulu seu „Idei fundamentale a sup'a sciintiesilvice“ la pagina 349 díce: In starea naturale e fia-care indetoratu a se ingrigi singuru despre multumirea trebuintieloru salle; inse in unu statu regimulu trebuie sè fia ingrigitu despre binele toturoru, si asiá particulariulu trebuie sè céda multe drepturi li libertáti, cari le possede in starea lui naturala; de aci urmédia principiulu fundamentalu: cá binele generalu trebuie sè se preferedie naintea binelui particularu.“

Cu multa nainte de timpulu acestu barbatu, pre timpulu lui cátu si alti invetiati cari au urmatu lui toti sustieneau cá statulu trebuie sè iée tote padurile in posesiunea sa, prin rescumpararea de la particulari, corporatiuni s. a. inse daca acest'a nu se pote, apoi sè fia ingrigitu de bun'a loru conservare, si asta nu numai pentru folosele mentionate, ci si pentru cá padurile au forte mare influentia a sup'a pamentului, a sup'a climate cátu si a buneii stári a particulariloru, a inffloriei unei natiuni, unui statu; pentru cá copacii cá plante, spre a caroru dsvoltare se receru multi anni, sunt de cea mai mare insemnetate nu numai pentru prezentu, ci si pentru generatiunile viitorie.

Ni arreta cá tieniturile sterpe d'intre Volg'a si Donu, cá Sicili'a, Sardinia, Grecia s. a. deplangu cu amaru devastarea paduriloru loru, a car ru urmare trista a fostu, cá pamenturile loru odata forte fructifere au devenitu sterile; cá clima s'au schimbatu, s. a. Éra in privintia paduriloru d'in tierrele romane mi aducu a mente cá Dlu B a r i t i u a arretatu influentia si necesitatea acestoru a si a recomendatu pastrarea loru.

Multi invetiati si omeni de specialitate nu afla cu scopu arendarea paduriloru. asié Dlu T. Hartig in opulu séu „Sistemulu si introducere spre studierea silviculturei“ la pag 332 díce „ . . . nu e cu scopu cá padurile sè se arendeze, si asta pentru cá contienu reserve (prisosuri) multe si folositorie.“ Recunoscutulu si renumitulu economistu Roscher inca sustiene, cá arendarea paduriloru e pagubitoria; asié la pag. 114 a opului séu intitulatu „Opiniuni asup'a economiei nationale“ (economiei politice) díce: arendarea paduriloru pre timpu mai scurtu seuu mai indelungatu spre ereditate (adeca cá sè remana urmasiloru arendasiului) nu se pote recomandá, pentru cá proprietarii dau la esplotarea paduriloru in totu casulu capitalele celle mai mari, adeca copacii (resultatulu muncii si ingrigiei loru de mai multe dieci de anni) pentru cá supraveghiarea, cá arendasiulu sè remana in limitele prescrie de contractu e forte anevoia si recere controla mare, asié incátu spelele facute cu scopu de a padí padurea voru fi cu pucinu mai anice, de cátu candu padurea s'ar esplotá in regie (de cátra proprietari) de aci se deduce regul'a, cá padurile statului sè se administredie prin functioari speciali. Se intiellege de sine cá assemenea regule sunt a se aplicá

si la paduri mai mari alle privatiloru.

Nu numai acesti-a, ci multi alti barbati de statu, barbati de specialitate, câtu si economisti partinescu acestu principiu, si-lu appera in tota puterea cuventului, si ast'a pentru că padurile sunt unu ce fundamentalu la buna starea si prosperarea omenimei, — câtu si pentru propasirea si infloarea generatiuniloru viitorie.

Dlu T. Hartig dîce in susumentionatulu opu la faci'a I. „Pamentulu fia-carei terre contine capitale naturale proprie, caracteristice, — si acestea se arîcia prin crescerea abundanta a feluriteloru plante, — prin animale excellentu dezvoltate, au prin muntii sîi si prin vîenele loru de metalle, prin apele loru, seau prin situatiunea si clim'a loru. — Binele poporeloru depinde mai allusu de la stapanirea acestoru daruri ceresci, cu cari unele tienuturi sunt mai cu prisosu altele mai pucinu dotate; — depinde de la bun'a ingrigire si de la folosirea loru cu economla. — Omenii, cari pradîdia fara grige aceste daruri, lucra spre ruinarea binelui loru corporalu (materialu), ei decadu la trept'a cea mai de diosu in privint'a poteriloru loru spirituali si a sirguintiei loru.“

Êta legea impune conservarea paduriloru, omeni de specialitate si cu experientia areta, că acêst'a se pote numai atunci, candu stapanulu singuru e conducatoriulu averei salle; economisti, barbati invetiatu, dovedescu că e spre daun'a si ruinarea locuitoriloru a se lipsa de fondurile si capitalele loru naturale.

Comitetulu administrativu allu fonduriloru si averei districtuale scie mai bine de câtu toti acesti-a, că padurile sunt uniculu laboratoriu allu locuitoriloru acestui districtu; in ele si-afila muncitoriulu ocupatiune, prin ele si-pote cascade, de si pucina, inse bine-venit'a si necessari'a pane de tote dîlele; scie că padurile inlesnescu si favorêdia crescerea ierbe, care face cu potintia crescerea si intretinerea de multe animale, care i hranescu si i indulcescu; scie si aceea, că ramurelele si frundiele copaciloru dau bunu nutrimentu animaleloru loru; ba scie destullu de bine, că acestea (padurile) sunt fundamentulu esistintiei loru.

Prin urmare acestu on. comitetu, carele mai multu de câtu toti, mai multu de câtu statulu lucra si trebuie să lucre pentru bunastarea si infloarea locuitoriloru acestui districtu, pote să lasse să se dbe avutiile si comorele districtuale la nisce jucatori de burse; la nisce speculanti, pre cari afara de interese grase, de venituri mari nu-i lega nimicu de omeni si cu atâta mai pucinu de districtuali, pote numai setea de ai vedé pre toti sclavi; e cu potintia ca acestu on. comitetu să lasse ca populatiunea să devina sub biciulu amarulu neinduratiloru directori si administratori ai acestei societati, si ast'a inca pre sacrele loru vetre?

(Va urmâ.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 11. Febr. 1873.

Presedintele Bittó deschide siedintia la 10 ore.

Nefindu alte agende de delibératu, camer'a trece indata la ordenea dillei si incopo desbattera bugetului ministrului de comunicatiune si lucrari publice.

Sub titulu I. Conducerea centrale a fostu preliminaru 390.520 fl.; comisiunea financiaria propune inse a se votâ numai 385.132 fl. Ministrulu de comunicatiune ié cuventulu si dupa ce si-dâ parerea a sup'ra dezvoltarii comunicatiunii, a sup'ra stării ei presente, precum si a agendelor ce sunt d'a se indeplin in viitoru pre terrenulu comunicatiunii, recomanda bugetulu seu in atentiunea camerei.

In siedintia de asta-di si respective la bugetulu ministrului de comunicatiune mai vorbescu inca Em. Ivánka, Iuliu Steiger, Pa-

czolay si Helfy. Desbatterea este de natura mai multu generala — despre starea comunicatiunii — de câtu speciale, cu privire la summ'a preliminaru pentru conducerea centrale. Pentru aceea discussiunea a sup'ra acestui titlu remane a se continuâ si inchia in sied. prossima. — Deputatulu Helfy, dupa ce prin unu discursu lungu si-a datu parerea a sup'ra stării comunicatiunii, a prezentatu urmatoriulu proiectu de resolutiune:

„Camer'a să procece comisiunea pentru căllile ferrate, d'a întreprinde fra amenae investigatiune in affacerea d'âta de ostu, d'a-si procurâ tote documentele referitorie la acesta affacere, si încâtu va fi de lipsa, d'a cere desluciri de la barbati de specialitate si de la martori, sè-si indrepte atentiunea a sup'ra originei, primei constituirii, a sup'ra procedurii întreprinditoriloru, a consiliului administrativu si a comisiunei reg. si a sup'ra tuturoru acestoru-a să presente camerei unu repportu detaliatu si motivatu inca in cursulu acestei sesiuni, pentru ca legislativ'a să pota luâ mesurile necesarie in asta privintia.“

Siedintia de la 12. Febr. 1873.

Presedintele Bittó decide siedintia la 10 ore si, dupa verificarea processului verbalu d'in sied. precedentu comunica camerei despre morte imperatessê Carolin'a August'a, veduv'a imperatorelui si regelui Franciscu I. Totodata propune, ca camer'a să insarcine die presidulu, spre a-i esprime condoliati'a sa Domnitoriului si Domnei, spre a o representâ la actulu de immanentare, cu care ocasiune apoi camer'a să nu tiena siedintia. (Approbare generala.) — Camera decide in sensulu propunerii presiedintelui.

Aug. Vizsoly, presedintele comisiunii juridictionarie VIII. comunica camerei, că comisiunea acest'a a verificatu definitivu pre deputatulu Alexandru Máday, allusu in cerculu superioru allu districtulu Fagarasin. Totu-odata comisiunea, avendu in vedere abuzurile si coruptiunile ce obvinu la allegeri, presinta prin oratore unu proiectu de resolutiune, dupa care ministerulu este insarcinatu a presentâ câtu mai currundu unu proiectu de lege electorale, asié încâtu să se pota desbattere in prossima sesiune. Proiectulu de resolutiune se va tipari si la tempulu seu se va decide a supra lui.

Camera trece apoi la continuarea desbatterii bugetului ministrulu de comunicatiune. Discussiunea este, ca si in siedintia trecuta, mai multu generala de câtu speciala, inse in fine acest'a degeneredia in dispute personale, precum intre Col. Tisza, si Paczolay, asié intre Irányi si Ivánka, carea in fine se potolesce prin rectificatiuni reciproce.

Ministrulu de comunicatiune Tisza dechiara apoi cu privire la proiectulu de resolutiune allu lui Helfy, că guvernulu si-tiene de detorintia, a adduce affacerea călli ferrate de ostu inaintea camerei, ba se pregatesce chiaru si unu proiectu de lege in acesta privintia, numai că nu este tempulu. In principiu n'are nimicu contra proiectulu lui Helfy, roga inse camer'a, ca să nu-lu desbatta acam, ci la tempulu seu, d'impreuna cu proiectulu de lege.

Presedintele pune apoi la votu titulu I. allu bugetului: „Conducerea centrale. Se nasce inse o disputa, la carea participa mai multi deputati, că ore la desbatterea speciala la fia-care bugetu sè se mai votedia odata, că se primesce spre desbattere speciale, ori nu? Ore acesta chestiune nu s'a resoltitu la desbatterea generala? — Camer'a decide in sensulu acellu-a, că fia-care bugetu este acceptatu dejâ in generalu. — Urmedia apoi votarea titlului primu, care se accepta in summ'a propusa de comisiunea financiaria 269.33 fl.

Ministrulu Tisza dechiara apoi, că consente cu propozitiunea lui Helfy in testulu seu modificatu, carea se accepta cu unanimitate. — In 13 febr. se tiena siedintia.

Siedintia de la 14. Febr. 1873.

Siedintia se deschide la tempulu indatenatu. La ordenea dillei este proiectulu de lege despre urcarea listei civile. Aless. Csánády, Arhatin Kállay si Carolu Bobory vorbescu contra proiectulu, d'ia motivu, că lista civila este destullu de mare, financiele stau reu, legea despre lista civila se afla in vigore de

tempu scurtu si nu este consultu a se schimbâ asié currundu.

Colomanu Tisza regreta că guvernulu a prezentatu acestu proiectu de lege intre nisce impregiurari asié de nefavorabile. O suta de revolutionari nu potu strica principiu-lui monarchicu atâta, câtu i-a stricatu guvernulu prin presentarea acestei legi. Dsa inse totu-si votedia legea, pentru că se afla intre doue rele, si cu tote-câ n'are puterea să delature pre unulu, voiesce cellu pucinu să impedece pre cellu-a-laltu. Primulu reu este, că presentarea acestei legi strica principiu-lui monarchicu, pe care autoritatu nu pote impedece. Cellu-a-laltu reu ar' fi, că s'ar lati doctrina asemene stricatosu, că in tierra este unu mai unu a partita loiala si adicta regelui.

La desbatterea acestui objectu participa mai multi oratori, unii pentru, alii contra. Intre acesti-a Irányi dîce: Au trecut tempulu, candu puterea si valoarea unui statu se conditionâ de pompa si splendorea coronelor. Asta-di buna-starea poporulu este momentulu datatoriu de tonu. Mai mare gloria si-ar' cascade coron'a, daca acestu millionu l'ar da pentru scole seau pentru inundati. Victoru Emanuilu, regele Italiei, si-a micioratu lista civila cu trei milioane si prin acesta fapta si-a cascadegi iubirea si simpatia tierrei intregu. Oratorele glorifica apoi pre Alexandru cellu mare, care a fostu in stare, cu tote că se topia de sete, a versâ in nasipu unu pocalu de apa, indata ce a vediuu, că soldatii sei inca ardu de sete. In fine votedia contra proiectulu.

Proiectulu se pune apoi la votu si se accepta cu 229 contra 44 voturi.

Restituire in natura a Arcidiaconiloru.

Onorab. Red; In dieces'a nostra Gherlana se sustiene asta-di unu lucru intorsu pre dosu, stracoratu inca d'in dieces'a rutena a Muncaciului, de care ne tieneamu pâna la infiintarea Eppatului romanescu de Gherla in an. 1856, pentru că: nici asta-di de la constitutirea diecesei nostre Gherlane aproape acum la 20 ani nu avem Arcidiaconi asiediatu in provincia, fara numai in groniulu Capitalulu diecesanu, dupa mod'a rutena Muncaciana, i videmu pre DD. canonici intre aitele inoztrati si cu titulu de Arcidiaconi „Satu-Mariului, Ugecei“ etc. spre exemplu: se face foca asta-di la 50 milluri departare si de acelu locu apoi se ne incaldimu, noi departatii — este imposibilitate fisica.

Amu dîsu lucru intorsu pre dosu, pentru noi Romanii in diecesa curatu romanu acum constituitu pentru că, ce erâ pentru Eppi ruteni a Muncaciului in illo tempore ratiune egoistica? a fostu adeca că pre noi Romanii suppusi, se ne desnacionalisedie, impunciedie si pre rutenii sèi, se-i immultiesca per las et nefas, au fostu necesitatu a se folosi si de midilococe realisavere scopulu loru, adeca stergerea Arcidiaconiloru nostri romani d'iu provincia, că asié cu atâtu mai usioru se ne pota si rutenisâ. Triste esemple intr'atele sunt: parocia romanâ a Sigetului, apoi mai unu tractu rom. protopopescu intregu pre Nyiru, parocia rom. d'in Dorogu. Clyrosulu (strau'a) diumelate romana d'in Mintenlu Satu-Mariului, si altele, cari pana asta-di Russii, cu veterarea dreptulu nationalitatii nostre, le rebieun in dieces'a Muncaciului.

Se vede dara apriatu, că ce erâ pentru Eppi ruteni bunu, folositoriu si de interesu, pana eramu supusi loru, adeca: stergerea Arcidiaconiloru romani in natura, pentru noi Romanii si atunci si de presente nefiindu aceia restituiti in natura neci pana asta-di, ce rou si periculosu atâtu basericescu, câtu si nationalmente, pentru că: a) pre terrenulu basericescu, cu restituirea in natura a archidiaconiloru multu s'aru usiorâ greutatile guvernării unei diecese asié mai si neorganizata, precum e diecesa nostra gherlana, si asié Episcopulu cu capitalulu seu aru să mai fericitu lucrâ pentru organizarea die-

cesei infiintandu instituteloru salutare, cu cari, doru, se potenu laudâ in diecesea Gherlei.

b) Cu restituirea archidiaconiloru in diecesea nostra amu ajunge la o positiune mai imbucuratori si pre terrenulu nationalu. In comitatele fara archidiaconi locali, ca concentratori si reprezentanti ai intereselor nostre, s'ar delaturâ trist'a stare de presiune a nationalismulu nostru. In comitatu Satu-

riului si allu Ugecei, unde romanii sunt in maioritate, ba unde sunt cercuri electorali curatu romanesci, la trei allegeri, ce s'au succedatu de la impacatiunea ungurescu-a nemtiesca incoce nice cu unu singuru deputatu romanu n'amu reesitu, ba nici officiali romani afara de doi-trei n'avemu la posturile comitatense, si apoi junimea nostra d'in aceste comitate, intre assemeli impregiurari nici nu pote fi inclinatu a se calificâ pentru posturi civile, d'in cauza că n'avemu auctoritati comitatense romane, n'avemu nici archidiaconi romani, cu a caroru vedea si influentia să se pota midiloci ici-colé aplicarea romaniloru nostri; pana ce in Marmatia nostra, de si suntemu mai pucini la numeru cu alte nationalitati, totu-si daca aici s'au sustienutu archidiaconatulu nostru in natura d'in inceputu si pana asta-di, cu placere vedemu pre romanii si frati ai nostri ocupandu posturi civile, stralucite precum la guvernulu tierrei si in dieta, asié in comitatu unu numeru frumosu de imploiatu, de ta supremulu comite, primulu vice-comite inceptendu, pana la cellu mai micu postu, că-ci romanulu totu romanu remane, sangele nu se face apa. Da, d'in archidiaconatulu Marmatiei s'a redicatu de currundu si Episcopulu nostru P. S. S. *Mechailu Pavelu*, parintele nostru iubit, ca unu barbatu mare allu natiunii nostre.

Aceste fiindu dara fructele imbucuratori ale unui archidiaconatu localu in natura, deca atâtu pre terrenulu besericescu, câtu si nationalu, ni implenimu detorintia nationale atunci, candu ni redicâmu vocea in publicitate pentru restaurarea in natura a archidiaconatelor nostre, adeca pentru redicarea vèdiei nationale cu midilococe si pre terrenulu ce asta-di ni stâ inca liberu si disponibilu, ca să nu ne caimu mai tardiu, că n'amu facutu aceea ce amu fostu detori a face pentru s baserica si iubita nostra natiune.

Despre modulu si midilococe restituirei-archidiaconiloru diecesani asta-data nu facu nici o mentinne, incrediendu-me in asta privintia pre deplinu barbati loru capitulari, conducatori ai nostri, devotati si bine-meritati de beserica si natiune; mai alesu P. S. S. D. Episcopulu allu nostru, carele câtu mai currundu ocupandu-si scaunulu seu arhierescu, si fiindu trecutulu P. S. S. garantu pentru viitorulu nostru mai fericu, suntemu afidati, că starea nostra clerulu se va imbunctati, éra veduvele si orfanii diecesani voru versâ lacrimu de bucuria si nu de dorere si sufferintia sub parintesc'a guvernare a P. S. Salle *Mechailu Pavelu*, care se viedie la multi anni!

P R

Busiacu, (Comit. Satumariului),

2. Febr. 1872.

Credu, că dedessemu espressionu convingerii, si dorintiei tuturoru collegiloru mei candu in pret. diur. „Feder.“ Nr. 114 d'in an. tr. desfasciurassemu imperativ'a necessitate de a se sterge tote prestatimile leficiu, si manuali, ce le solvesce pana acum poporulu, si a se inlocui prin unu nou sistem de educatiune, mai conveniabilu den. lui preotiescu, că-ci pre câtu tempu va susca sistemulu actualu — purcarescu, si ciurdarescu fiindu espusi in multe tipuri capritieloru poporulu suffere vedea, si auctoritatea nostra; colliasiunile — ce nu potu să nu intrevina in impregiurariile de facia — slabescu incredere, ce trebnie să o aiba poporulu câtra preotulu seu, si in carele mai allusu cei mai seraci daca-tiveri competintia nu vedu nici mai multu; nici mai pucinu, decâtu unu tragâu, si belitoriu! — De alta parte in multe parochie trebnie să fa preotulu sierbitoriu in numele Domnului, p. e. sierbitoriloru conventionati ai domniloru aristocrati, d'intre cari unii au si pana la 20—25 de atari, toti cu familia de 4—6 membri, prevediuti cu solutiune buca, si cari pre langa tote aceste — conformu ordinatiunii ministeriale — au-sa detori a prestâ alta ce preotulu, de câtu una di de lucru amarita, si necagita.

Si incole recutirea d'iu annulu 1850 — candu s'a întregu solutiunea preotiloru de dupa parochie pana la summ'a de 315 fl. v. a. — este atâtu de necorecta, in câtu trebnie să se oin, vedindu, că langa parochia mica fara portione canonica — preotulu nu capeta mai multu adansu d'iu fondulu relig. că alii multi, d'iu parochie mari si prevediate cu pamenturi paroch. in abandonatia. — Treaba acest'a semena multu cu

ceea a darilor de pamentu; *) aristocrația, ce are pamentu multu, a proportione solvesce dare pucina pentru că la timpul seu nu s'a facutu fassioni, și măsurare adevărată; procaudu poporul, cellu cu pamentu pucinu solvesce dare mai mare, că-ci conscrierea pamentului s'au facutu — ecce asiá!

In atari impregiurări de necesitate imperativa, aru fi de lipsa, că archiereii nostri s'au convoco sinodele de multu acceptate, și de atâtea ori promisse, unde s'au rumpu una data cu autonomi'a bisericesca și între altele preotimea s'au smulga de sub tutel'a poporului!

S'au avemu fonduri destulle pentru solutiunea preotiloru, sau nu; de avemu trebuie administratiunea aceliuru-a-si s'au devia in manile fia-carei-a diecesu; de nu avemu destulle, acolo e statulu, acestu-a are detorintia de a se ingriji de cuvenit'a sustinere a preotimei — fira că pentru aceea s'au degeneredie — dupa cum sustieniu unii a fi functionari de ai statului.

Nici că se pote acest'a altu-cum; statulu are lipsa de collucrarea nostra; preotimea este unu factoru essentialu in executarea legiloru de statu, deci de se-va ingriji statulu de noi prin acest'a numai va castigá; era de va fi strainu, si va fugi de de catra noi; nu vomu ave voia, si placere de a ne suffuca, pentru ca s'au-lu ajungemu, bunaminte „că dupa carrulu, ce nu ne ascepta!

Deci, fratiloru preoti, si mireni! S'au pune-ma de-o parte lassitatea, s'au ceremu sinode, că-ci fia-care di e scumpa, si trece un'a dupa alt'a totu pre contulu nostru!

S'au facemu cătu de pucinu amintire si despre scole. — In diecesa gr. cat. romana Oradana starea si progressulu invetiamentului portandu-lu la inima Presantitulu episcopu Iosifu Popu-Selagianu, a dispusu inca cu inceputulu lui Octobre a. tr. ca despre statulu invetiamentului preotii, ca directori scolari — in fia-care luna s'au substerna relatiune, si inca deadreptulu; care dispuseliune pare a ave resultatulu seu; că-ci ori carui-a d'entre noi i va fi rusino a sta cu manile in siuu, si a privi cu nepassare la focaliariu cultivarei poporului. — Dorere! ca inca multi d'in poporu nu voiescu a cunosce folosele, ce provinu d'in invetiamentu asup'r'a copiiloru lor; asup'r'a patriei, si a natiunii nostre; chiaru pentru ast'a trebuie si prin pedepse a sil' pre cei scurti la vedere. Cu de a sil'a se dau leacurile la multi morbos; candu apoi reinsanetosian-du-se vedu influintia buna a leacuriloru date cu de a sil'a; binecuvanta, si scruta manile celle silitorie. Singuru scolele si potu croi, si intemeia unu fericita venitoriu!

Inca ce-va. ce nici candu n'asiu dori s'au se implinesca.

D'in isvoru autenticu amu potutu pricepe, că acestu diurnalu numai „cam dora“ va esi si in Sem. II. a. c. de ora-ce are pucinu spriginu, si deficitulu **) merge crescandu cu indifferentismulu romanescu, s. a. — D'in parte-mi sum de acea firma convingere, că nu pote fi romanu adevăratu acellu-a, carele nu sacrificia pentru sustinere unu sau si a mai multoru diurnale romanesci. — Nimicu d'entre intelligintia nostra nu e atatu de lipsitu

*) numai cătu intorsu.

**) Asesta calamitate este commune diaristiloru romani si spre a o ilustra n'avemu decât se reproducemu aci observatiunea ce Redactiunea „Albini“ face in Nr. 7 d'in 25. Jan. a. c. la una corresp. d'in Gidani, relativu la appellulu Red. „Alb.“ d'in Nr. 4 a. c. la care corr. observa „si totu-si Red. „Alb.“ s'au se planga, s'au arrete in faci'a lumiei, că nu este destullu spriginu, că neci atati prenumeranti nu are ca s'au se pota accoperi spe-sele — marturisescu că n'au cuprinsu dorere si — rusire! scintu că somtulu natiunale la noi parte mai mare dorme!“ etc. La asesta expectatiune inspirata de indignatiune, ecce ce dice sub asteriscu. Red. „Alb.“ — „Pardona! Neci atati venitu de la prenumeranti, ca acellu-a impruna cu celle 3000 fl. ce dau suventiune ilustru dd. de Mocioni, pre fia ca e unu, s'au ajunga a accoperi deplinu totu costulu foiei, precum currendu vomu areta in cifre!“ — Că pendentu la acest'a, Red. „Fed.“ pote adange „neci diurnale de deputatu alle proprietariulu (că-ci ilustru spriginitori nu are) „Federatiuni“ adausse la banii de prenumeratiune, nu mai ajungu, prin urmare ce pote fi mai naturale, decât a sistá intreprinderea, care impune sacrificie nesup-portabile? Si acest'a sentemu necesitati a o face, decum-va publiculu rom. nu va imbracusa cu mai multa caldura diurnulu. Lupt'a si sacrificiile nesustienute n'au ratiune d'a fi. Atati per tangentem, alta data vomu trata mai detaiatu asesta cestiune. Red. „Fed.“

s'au nu-i ajunga cătu-va florini pentru unu diurnalu! De nu are amana acei cătu-va florini tocma in tempulu, candu trebuie s'au face prenumeratiunea, va ave creditu pana la unu timpu, numai s'au sol'esca, neacceptandu provocatiuni mai seriose. — Mai de la inceputulu „Fed.“ totu astu-feliu am facutu si ea; inse a venitu timpu ca acellu-a totutu d'un'a in decursulu aniloru, in cătu, pre langa tote neajunsurile, au ajunsu si pentru „Fed.“ si pre langa asta pentru alte 3, si 4. diurnale. Trebuie s'au fimu patrunci de spiritulu lecturii, cultivarii proprie, ca s'au potemu folosi omenimii; d'in contra in locu de a progressá vomu face regresu.

Cătu pentru preoti, aru trebui se face asta-di archiereii nostri, cea ce a facutu repausatulu episcopu oradanu Erdeli; asesta asesta indetorasce preotimea, ca fia-carele s'au porte cellu pucinu unu diurnalu romanescu, si protopopii erá detori d'in oficiu a face relatiune de 2 ori in annu, că cine, câte, si ce felu de diurnale porta? Acest'a mesura intial-lepta avá, cellu pucinu in partile nostre resultatulu seu, că-ci numerulu prenumerantiloru a crescutu, ceea ce a contribuitu multu la sustinere diurnaleloru spriginite.

Pentru că spiritulu de lectura se prinda radecine afunde in inimele nostre, aru trebui s'au avemu cătu de multe societati de lectura; era in cătu pentru preotime, in fia-care protopopiatu aru trebui s'au se infintiedie bibliotecu; si pentru ca scolele nostre s'au infloresca, aru trebui reinviata „Conferintiele scolari“ adormite in dieces'a Oradana inca de la an. 1865, si cari a influintiatu multu pentru atragerea peopului la iubirea scolei; a invetiatoriloru, cari emulá între sine cu prelucrarea temeloru privitorie la invetiamentu; a preotiloru, cari se insulfetiá pentru acest'a santa causa. — Deci la lucru fratiloru! si atunci va fi bine de noi.

Vasiliu Popu, m. p.

ROMANIA.

Adunarea deputatiloru.

Sedintia de Marci, 23. Jan. 1878.

(Urmare.)

Dupa cătu-va dialoguri între ministru si presiedinte;

D. Costa-Foru continua a vorbi. — S'au fia bine constatatu că n'amu venitu cu o lege de pressa. S'au nu se dica că se sustiene libertatea pressei in contra guvernului care vré s'au sugrume. Legea pressei e in Belgi'a si in Franci'a d'ara la noi cari sunt restrictiunile libertatii pressei? Amu venitu cu doue ameliorari: nu le vreti; Le retragu, d'ara toti credu ca d. Maiorescu, retragu ambii artici 58 si 96. So va sci inse că cu vream s'au facu servitiu pressei si am fostu impedecatu.

D. A. Lahovari areta că nu e nemeritu a se discutá mai multe cestiuni, mai multi artici d'odata. In privintia liberarii provisorie a diaristiloru, guvernulu a fostu liberalu, facundu unu pasu înainte, era nu inapoi. Draculu nu e atatu de negru cum se pare. Recitindu artichelu 58, ne-amu consultatu, noi comisiunea, spre a da satisfacere, dlui Maiorescu. D. C. Brailoiu mantiene artichelu, era eu si d. G. Cantacuzinu primimu suppressiunea propusa de d. Maiorescu, rezervandu art. 96, despre care nu e vorb'a acum.

Delicetele de pressa nu sunt numai de pressa, nu e vorb'a numai de abuserile guvernului si de lupt'a pressei in contra l. i. Prin delictu de pressa se intielegu embelmele si gravurele necuviintiose, si uele desbracate de ori-ce idea politica.

D. Florescu, ministru de resbeiu: Desbracate de totu.

Presiedintele (incetu): Si decoltate.

D. Lahovari. La noi nu sunt res-pandite, d'ara cu progressulu voru fi. Sunt gravure, cum au fostu in contra Domnitorelui, a Mitropolitulu, lucruri infame; si altele si mai infame de cătu aeste.

D. G. Filipescu. Vieti'a privata.

D. Lahovari. Me intielege si camera si publiculu. E vorb'a d'ara oprí vendiarea lucruriloru infame si imorale ca asesta.

Luse sub unu guvern de rea credintia acestu artichelu se pote interpretá gresitu si, d'ara comisiunea a primitu s'au si modifice parerea, acest'a n'au fostu fira a-si aduce aminte

*) A se vedé nr. trec. alu „Fed.“

multe fapte triste si rusnose. Guvernulu va fi silitu s'au propuna o lege, că-ci si in Belgi'a si in Franci'a asemenea embleme, asemenea caricature se oprescu, fira a li se viol'a constitutiunile.

In cestiuni speciale n'ajunge nici generositatea simti-minteloru, nici frumseti'a cuvintelor si, d'ara adi cedamu la amendamentulu dlui Maiorescu, guvernulu va veni cu unu proiectu mai tardiu.

D. Coganiceanu si-reserva dreptulu d'ara vorbi candu va veni cestiunea despre jurati.

Discussiunea se inchide si emendamentulu dlui Maiorescu se primesce.

D. Lahovari. Remane d'ara art. 58 ca in vechiulu codu.

Se citeste art. 96.

D. A. Lahovari explica că in acestu artichelu se adaugasera ultimele doue alineate, acum retrase. La art. 117 vomu lua mesuru ca liberarea provisoria a diaristiloru s'au fia mai usura, mai larga, inse cestiune mandatoru s'au n'o agitamu.

D. G. Costa-Foru areta că a mai spusu că in proiectu e o sistema: ori se primesce tota, ori retragu legea. Nu se pote declara cu acest'a ocaziune că delicetele si crimele de pressa nu potu fi supuse la arestulu preventivu. De ce acest'a interpretare gresita si modificarea codului penale astfelu cum era pana acum? Am d'isu că in contra diaristiloru nu se va da mandatu de arestare, d'ara se va da mandatu de depunere, si prin art. 117 am regulatu cautiunea, spunendu-se totu ce se potea dice. Crimele si delicetele de pressa sunt supuse procedurii comune. Poteti propune legi deosebite, d'ara — de veti admite ca arestulu preventivu s'au nu mai assiste in materia de pressa — noi vomu retrage totu artichelu. Ve rogu d'ara s'au primiti art. 96 cu suprmerea ultimeloru doue alineate si art. 117 astu-feliu cum este.

D. G. Brateanu stabileste că nu trebuie s'au se inielega că d'in aceste dispositiuni de lege se face o arma in contra guvernului, inse că nici pressa nu trebuie acuzata astu-feliu cum s'au facutu. Trebuie cu unu cuventu ca autoritatea si pressa s'au pota trai impreuna, spunendu-si adevurul facia, fira a veni in conflictu. Guvernulu constitutionalu e unu guvern de discussiune si, pentru consolidarea lui, pressa trebuie lassata neatinsa sub nici unu cuventu. D. ministru dice că va aresta preventivu pre diaristi, admite că mandatu de depunere este identicu cu celu de arestare, că in fine delicientulu ordinaru este ecuale cu unu publicistu, care nu face de cătu a-si espune ideele. Nu e vorb'a despre embleme, gravure, etc., ci, dupa ministru, diaristii voru fi inchisi preventivu indata ce voru atacá pre guvern. Acestu-a fostu-a scopulu constitutiunlei candu a declaratú că pressa e libera? La noi totu-de-un'a se peccatuescu cu arbitrarialu: deci tote diariile opositiunii voru fi distrase, era mai tardiu voru veni si suprimarile diarieloru ce sustieniu guvernulu adi, cum dicea d. Maiorescu, si ast-felu tota press'a va fi nimicitu. Candu emitte teorie gresite, principie paradossale, asesta pressa n'are creditu, nu e urmata de nimeni. Intemplatu-s'a prin scrierile pressei revolutiuni de strada? Nu: spiritulu publicu s'au mantienutu liniscitu. Intielegu asesta mesuru de amu fi ca in Franci'a pre timpul lui Fieschi. D'ara la noi ce sunt? Nisce slabe diatribe, nisce slabe libelle cari lassu pre toti linisciti. Press'a odata nabusita, prin ce ne vomu mai espune plangerile? Atunci nu veti mai dá comunicate pentru faptele cari esistau intru cătu-va, ci veti aresta preventivu, si pote că viitorulu ministeriu, facundu excessu, va usá forte reu d'asemenea dispositiuni. D. Costa-Foru a disu că, pentru guvern, n'au facutu nici unu processu de pressa: de asesta ore ni cere asesta dispositiuni?

In adevuru, juriulu a achitatu tote processese de pressa, inse caus'a a fostu inchoisura preventiva. Lassati press'a in adevuru libera si juratii si-voru face detori'a, ei, cari s'au aretatu zelosi d'ara conservá ordinea sociale. Ati stipulatu pedepse pentru complici, pentru autorii faptelor, pentru insulte si acusari in contra ministriloru etc. De se voru admite si asesta dispositiuni, vomu cadé in intinericu.

Si fiindu că guvernulu a declaratú că retrage legea, preferu s'au retraga cu tote imbutaitirile ce eru contieno, de cătu s'au se puna press'a sub regimulu teroristari.

Nu e nici o tierra mai capabile d'ara se

bucurá de institutiune liberalu ca u nostra. Suprimarea pressei isbesce tote libertatile, dice Descartes. Candu veti suprima cuventulu si press'a, atunci se voru nasce comploturile si conjuratiunile; d'in contra lassandu-o libera, cestiunile se voru lamuri, paradossale se voru inlatara si totulu va merge bine.

Fi-vomu ore mai retrogradi de cătu constitutiunii, dupa o esperiintia de 6 ani? Venitu-a d. Costa-Foru s'au ni aréte probe ca amu abusatu de libertati? Pentru că se injura unu deputatu, o persona, pentru că se esmittu teorie ce nu placu guvernului, se inchidemu gur'a pressei?

Deci rogu pre camera a primi emendamentulu d-lui Maiorescu, că-ci toti mi-au declaratú, pre ori-unde amu a fostu, că pressa e singurul midilocu d'ara se areta nemultiamirile. Nici ordenea, nici stabilitate. nu voru fi garantate prin persecutarea pressei diaristiloru. Primiti propunerea d-lui Maiorescu si consolidati astu-felu garantiile pressei, cea mai frumosa d'in institutiunile constitutionale. (Aplause.)

D. Iépuru, ministru de justitia, citeste art. 24. d'in constitutiune si sustiene că d. G. Brateanu, c'endu respingerea penalitatiloru de la art. 95 si 117 d'in codu, ataca chiaru constitutiunea care nu lassu sub impunite delicetele de pressa. Constitutiunea nu face distinctiune între delicetele ordinaru si celle de pressa deci. d. G. Brateanu vré s'au schimbe si vechiulu codu si constitutiunea, era guvernulu nu propunea de cătu mesuru indulcitorie, liberarea pre cautiune si nedarea de mandate de arestare. Ati suprimati alineatele de la art. 58. prin urmare acum se potu produce in paiti'a publica scrierile mai imorale, delicientii nu se potu aresta, era acelle pamflete nu se potu secestra.

Nici unu guvern nu pote fi indispensu in contra pressei pentru deunutiarea abuseriloru. Guvernele ce sunt in contra pressei aru sustione licenti'a ei, că-ci acest'a aru descredita, si, chiaru candu aru spune unu adevuru, n'aru mai fi creditu. Propunerile nostre, d'in contra, voru se redice prestigiulu si autoritatea pressei. Sautemu deputati suverani si cu deplina libertate a cuventulu: totu-si amu facutu unu regulamentu si amu datu potere unu presiedinte. Cum vreti cá scrierile. arme atatu de puternice, se n'aba nici o limita? Reu servitiu caus'a libertatii. Va fi mai bine o pressa moderata de cătu o pressa lassata in voi'a pasiuniloru. Ati suprimatu alineatele art. 58. primiti celu pucinu pre asesta, că-ci la d'in contra lassati press'a sub legislatiunea de pana adi, multu mai aspra de cătu cea propusa.

Se cere inchiderea discussiunii.

D. Coganiceanu o combate, spre a-si espune parerile d-sale, că-ci a fostu condamnatu de sorte s'au experimenteze si ordonantiele in contra pressei, si censur'a si legea de pressa si pressa absoluta, tote.

Discussiunea se continua.

D. G. Cantili demonstra că in art. 96 esiste o prima dispositiune despre pressa, că mandatu de arestare nu se va da nici o-data, era in ultimulu alineatu se prevede că mandatu de depunere se va da totu-dé-una. Acest'a dispositiune, care prevede arestulu preventivu, e in correlatiune cu art. 117, alineatulu 3. D'ara pote fi mandatu de depunere, judele pote libera pre arestatu „cu seu fira cautiune“ Noi nu dorimu arestare preventiva in materia de pressa; céremu d'ara ca ultimulu alineatu d'in art. 96 s'au se stérge sau s'au se dica claru ca in materia de pressa nu va fi de locu arestulu preventivu. Atunci naturalmente vomu suprima si al. 3 d'in art. 117, care nu mai are cuventu d'ara fi.

Pentru ce tote asesta? Pentru că se violéza art. 24 d'in constitutiune D. lepureanu crede că constitutiunea permite tote asesta reforme D'ara constitutiunea difere, in art. 21, că nici censur'a nici alta mesuru preventiva nu se va poté infintia in contra pressei. Ce este mesuru preventiva in materia de pressa? S'au nu se face nimicu pana nu s'au judece de jurati faptululu imputatu.

Press'a adi e o necesitate simfta de orice cetatianu: in gradulu de civilisare si seculu in care traimu ea e o necesitate de care trebuie s'au ne alimentamu. Arrestarea preventiva e unu vitiu: ea pote ave locu in celle mai multe casuri in persona unu innocinte si, dupa ce a statu arestatu 7—8 lune, juriulu vine si-i recunosce neculpabilitatea. Si apoi press'a e menita a ne lumina, a impartí cun-

noscintie: adi nu toti potu ceti carti, inse ori-cine pote citi diarie. Intr'unu regim constitutional, de opinione, trebuie se fia libera press'a, ca-ci ea este organulu opiniunii. Prin press'a se lumineza justiti'a, administratiunea, se da fortia guvernului. Pentru tote acestea dsa se unesce cu emendamentulul dlui Maiorescu.

Di M. C o g a l n i c e a n u areta ca va veni cu argumente de practica si de esperiinta.

Pre d. Maiorescu nu-lu pote banu nimene ca nu e dinasticu si conservatoru: in Moldov'a nimene n'a fostu mai maltratatu de catu dlui de candu sustiene aceste principie. Ei bine, si d. Maiorescu s'a revoltatu in contra acestoru propuneri print'unu discursu elocinte si efficace.

D. Iepureanu — presedintele constituantei — a dñu ca d. G. Brateanu vré se se calce constituatiunea. Dsa i amintesce ca libertatea, carei-a constituant'a a vrutu se-i dea o soliditate si o garantia mai mare, a fostu libertatea pressei. Pentru ce? Pentru ca prin codulu penal se improspeta legea pressei de sub Barbu Catargiu de la 1862; sistem'a aversamentelor era inlocuita cu ordonanti'a de pressa, cu sistem'a repressiva, fiindu-ca in ultimulu articlu d'in codu se mantinea acele dispositiuni. S'a gasitu in constituanta unu diaristu vechiu, ageru, si abile, care s'a luptatu forte multu pentru pressa, astu-felu in catu a pusu o intréga legislatiune intr'ins'a. Art. 24 d'in constituatiune e o pagina intreaga. Dara ce e mai preventivu de catu inchiderea diaristiloru? Ce e mai in contra libertatii?

Am fostu la censura, ministru la 1860, candu am inchisu press'a, apoi ministru la 1869, candu unu diariu punea la pretiu asasinarea mea si me injura mai multu, fara a face inse vr'unu processu.

D'in esperiinta sciu, ca processule de pressa facu reu: diariile cari nu se citescu, candu sunt date in judecata sunt citite si mai multu, ca totu fructulu opritu. Press'a scie respalat pre apertorii ei: Grigore Ghica Voda, dupa ce a cadiutu de la Domnia, a fostu apertatu elu si memori'a lui ca si a ministriloru lui, sub domni'a lui Vogoridi. Candu libertatea pressei a peritu se scie ce a urmatu. Un'a d'in cauzele caderii lui Voda Cuza a fostu suprimarea pressei, candu s'a inchisu o foia la care luau parte multe notabilitati. Atunci au inceputu si complotrile.

Candu supap'a de securantia lipsesce machina isbucnesce.

Sciti ca era unu ministeriu contrariu d-vostre. Cine la datu josu? Camer'a? Era cu elu. Numai press'a la datu josu; Si apoi de ce injurati pamfletele? Aduceti-ve aminte de „Scrin-ciobulu“ pre care lu citeati cu placere de pamfietulu cu „Luarea Transsilvaniei.“

In tier'a acesta nu e pentru cine se gatesce, ci pentru cine se nemeresce. Ganditi-ve ca viitorele guverne voru aplicá amaru acesti articli. Lassati legea se fia unu riu mare, era unu riu cu tiermuri pi-ernicite. Press'a e dispretiuita de toti si, ori candu voru fi calomnie, calomnatori voru fi forte bine trasi la raspundere spre a-si lua pedeps'a.

D. F l o r e s c u, ministru de resbelu: Si o bataia buna!

D. C o g a l n i c e a n u, terminandu, cere a nu se mai sustiené tote acele dispositiuni in contra pressei.

D. p r i m u - m i n i s t r u declara ca d-loru nici nu le au trecut prin capu oborirea constituatiunii si suprimarea libertatii pressei, inse prin acesti articli d-loru au vrutu a face unele ameliorari in privirea pressei. *Apoi amu vrutu se mai moralisamu press'a prin aceste discussiuni*: ea punea giranti nesce slugi si apoi atacá pre capulu besericeii pre capulu statului, poterile straine, totu. Amu propusu acestea ca o mai moralisamu. Liberu se scia, dara se nu intre in familie, se nu atace totu ce essite in tier'a. Vomu aplicá dara vechiulu codu penal cu ore-care indulcirea.

Arestulu preventivu? Dara cum se face-mu privilegie? N'amu intielesu a face classe privilegiate; mai bine mi taiamu man'a de catu se iscalescu, ca-ci eram primu-ministru. N'amu intielesu dara privilegie, ci pentru toti aplicarea legii. Si arestulu preventivu trebuie: este necesariu. Cei ce furu vitele potu remane nearestati; ei bine, amu vedutu unu furu de cai carui-a i s'a datu drumulu si a furatu 30 de cai. Cellu ce si-face meseria, candu nu

e inchisu, face mai reu. Delictele de pressa se voru judeca ca ori-cari altele, mantienendu legea de pana acum. Votati dara articulu, ca-ci elu nu contine de catu o indulcirea.

Se cere inchiderea discussiunii.

D. N. I o n e s c u o combate, ca-ci insusi primulu-ministru a dñu ca toti cati au vorbitu n'au fostu in cestiune, adeca ca toti au batutu campie si o asemenea cestiune nu se pote inchide in urm'a vorbeloru ministrului presiedinte.

Presiedintele n'escépta ca d. N. Jonescu se termine si pune la vota inchiderea discussiunii, care se adopta.

D. P r i m u - m i n i s t r u rectificá ca n'a dñu d-sa ca deputatii au batutu campie: aceste cuvinte au fostu dise numai ca se-lu puna pre d-sa in d i h o n i e cu camer'a.

Se pune la votu emendamentul d-lui Maiorescu „ca in materia de pressa se nu se dea nici o-data nici mandate de arestare nici mandate de depunere“, si se primesce, fiindu:

Bile albe pentru 42,
Bile negre contra 33.

(Applause.)

D. P r i m u - m i n i s t r u L. C a t a r g i declara ca guvernulu retrage proiectulu intregu.

(Applause.)

Presiedintele D. G h i c a. Constata ca se gasescu unii cari aplauda, pentru a amu muncitu de gèba mai multu de 12 dñile!

Siedinti'a se redica.

Estrassa d. „Rom.“

VARIETATI.

*(Sponsalie). D. Vasiliu J u r c ' a junele Deputatu dietale si proprietariu mare in Maramuresiu au incredintiati mercuri in in 12 Februaru a. c. st. n. pre amabila si multu simpatica dor nisiora baronessa A u r e l i a, flica dlui Vasiliu Lad. Barone de P o p u, presiedinte de senatu la Curi'a regesca d'in Pest'a. Cununi'a sponsoru se va serba dupa serbatorile Pascelor. — Fericitiarile nostre celle mai sincere si cordiali miriloru! Era de la Ddiu, care binecuvanta nobletia inimeloru curate, fericirea cea mai deplina ce este data pre acestu pamentu!

*(Anunciu placutu.) Junimea romane d'in Vienn'a, portandu-se de multa cu ideea infiintarii unui cabinetu romanu in Vienn'a, se afla adi mai multu ca ori si candu angagiata de a realisa acesta dorintia a ei, ca infiintandu inca inainte de espositiunea d'in 1873. acestu cabinetu, numerosii ospi romani, ce voru cerceta pre acelu tempu Vienn'a, se afe in acelu cabinetu totu-deuna unu centru alu totororu romaniloru d'in Vienn'a, si nu mai putienu d'in partea unui comitetu alesu anume spre scopulu acela tote deslucirile necesarie, referitorie la espusetiune si alte cestii locali Vienese de interessu publicu. In urma nesuficientii averii soc. „Romani'a Juna“ de a fondá si sustiené d'in fondurile sale unu atare cabinetu, se-au datu acum'a unu anu unu balu romanu aicea, carele, fiindu folosulu destinatu pentru amintitulu cabinetu de lectura, au adusu acestui-a unu venitu cam de 1200 fl. v. a. Se-au decisu deci si in acestu anu tene-rimea de aici de a dá totu d'in disele motive unu balu romanu, care in 1. Marte va avé locu in „Grand Hotel“ sub patronatulu domneloru M. D u m b a u, E. M a r e n z e l l e r si M. F i l i s i a n u; si a se adresa cátra publiculu romanu, carele contribuindu la acestu balu, si marindu prin acest'a fondulu cabinetulu de lectura, va face possibila infiintarea acestui-a, si va trage chiaru singuru pre tempulu espusetiunii folosu directu d'in trinsulu.

*(Cum descriu foiele magiare balulu rom. d'in Pest'a?) In scurte cuvinte vremu se aretamu lectoriloru nostri si judecat'a repportoriloru straini despre balulu romanescu. „Feketulu Dominulu“ — asié se subscie repportorulu diuariului „Hon“ — intre altele dñce: „Romanii au fostu eri domni cu poteré netiermura in Hungari'a, ceea ce credu, ca a pestrecutu speranti'a si acceptarea chiaru si a celloru mai sanguinici daco-romani. Spre a nu fi inse reu intielesu, voiu se observu, ca domni'a Romaniloru s'a estinsu numai a supra salei d'in

otelulu „Hungari'a“ (seau „Hotel Grand“) dar nu a supra tierrei Hungari'a.“ Dupa ce face acesta picanta, dar' innocenta introducere, repportorulu trece a vorbi despre publiculu de la balulu. Constata a fi fostu numerosu, si allesu, er' toalet'a dameloru preste totu eleganta si cu gustu, fara inse a o poté numf luxuriosa; ca-ci numai luculu a fostu caus'a, de balurile ungueresci estu-annu au fostu mai slabu cercetate ca in annii trecuti. Despre jocurile nationale romanesci inca vorbeace. Roman'a o assemena cu cadrillulu francesu, er' la Batuta observa si recunosece, ca figur'a ultima representa momentulu istoricu, candu vechii Romani au rapitu fetele sabine. In fine dñce, ca publiculu, care mare parte a constatu d'in magiari, apoi serbi si sassi si-a petrecutu preste aseptare bine, si s'a despartitu cu dorintia, ca legatura fratiesca ce lega pre locuitorii acestei tierre intre sine se se intaresca si stringa totu mai tare si intielegerea se domnesca in tierra, precum a domnit in balulu romanu. — O dorintia acest'a, pre carea noi de nenumerate ori amu esprimitu-o, inse si pana asta-di totu dorintia a remasu. Dèe Ddiu ca ea se se realisesca catu mai currendu. Noi bucurosu dáma man'a de pace atunci, candu vomu fi considerati ca frati si nu ca servi. — Totu in acestu intielesu si cu aceste colorii descriu balulu romanu si alte foi magiare, precum „Ellenör“, „Fővárosi-Lapok“, „Pesti Napló“, „Ung. Lloyd.“ Tote se unescu intru a constata, ca balulu a fostu frumosu, publiculu numerosu si allesu, petrecerea cordeala, ca coloritulu balului preste totu a fostu romanescu, si observarea, d'in intemplanadeverata, ca d'in partea guvernului n'a fostu nimeni de facia. — Cu acesta occasiune venimu a supplini, unele puncte alle repportulu nostru d'in nrulu trecut, care, — precum insu-si repportorulu ne asigura — scriindu-se demaneti'a nemidlocitu dupa balu si inca in grab'a mare, spre a poté appare in nrulu ce s'a inchiatu inca in aceea-si dí — n'a potutu fi in tota privint'a completu. Si a nume d'in srulu domneloru romane, numite directu si indirectu, a remasu a fara demn'a matrona romana d'n'a Puscaru, precum si famili'a Radulovicu. Apoi d'intre notabilitatile straine, cari ne-au onoratu cu presentia loru, avemu se inregistramu pre deputatulu nationalu serbu Trifunatiu, pre deputatulu sassu Fillenbaum si dep. mag. Gidofalvi, care tiene de socia o domna romana bucurescena d'in famili'a Falcoianu. Onoratorii romani, deputati si imploiatu de statu, inca au participatu toti. In fine, jocurile nationale Batuta si Calusteriulu, afara de vatavu, le-au jocatu, si inca cu succesu splendidu si laudabilu, urmatorii juni romani: Georgiu Serbu, Michailu Cirlea, Trainu Popescu, Samuilu Popu, I. Ciocanu, Teod. Nedelco, Victoru Manu, Popovicu, Efr. Juica, Aureliu Chisbacu si Pana.

*(Denumiri.) Ministr. de agricult. industr. si comerciu a numitu pre DD. Valeriu Poruti, Iosifu Russu si Aureliu Chisbacu practicanti de telegrafia.

*(Archivulu lui Fr. Racolta II.) Academia mag. eda archivulu de epistole a lai Fr. Racolta II, immultitu prin mai multe acte d'in arhivele interne si esterne. Compunetoriulu acestui importante opu pentru istoria patriotecu. Dlu Colomanu Thal, in prefatiune va face istoriculu archivului. Era epulu contine registrulu archivulu si mai multe diuarie, cari contienu epistole si extracte de epistole d'in reshellele de la 1703—1706.

*(Testamentulu repausatei imperatesse Carolin'a August'a) are si unu appendice, care inse, dupa dorintia imperatesei, va fi ertatu a se desface numai candu Rudolf, principele de corona, se va sui pre tronulu Austriei.

*(Infricosiata desceptare.) In comun'a S.-Tarján in 7. Febr. era se se immormentede unu viu mortu, inse pre drumu cátra cimiteriu se descepta si, vedindu-se de viu in sicriu, numai de catu nebuni. — Ore doctorulu, care au constatata mortea, se sente de totu bine?

*(Unu copilu gigantic.) Intr'o comunitate, aproape de Capusiu, se afla unu copilita de 4 anni, care apesa neci mai multu, neci mai pucinu de catu numai 150 pundi, si se bucura de multe visite, ce i le facu cei d'in apropiare. Minunea minuneloru

inse este, ca pana acuma inca nu o areta pre bani.

Austri'a. Guvernulu are intentiunea d'a delibera in camera reform'a electorala d'odata cu impacatiunea galiciana. Rapportulu comisiunii constitutionale va fi pussu la ordinea dñlei inainte de reform'a electorala. — In 13 Febr. la 4 ore d. m. imperates'a August'a Carolin'a fu immormentata cu ceremoni'a indatenata; stradele pre unde conductulu funebrele a trebuitu se treca, au fostu indesuite de publicu numerosu. — Diuariulu „Obzor“ contine dechiaratiunea multu amintitulu Pelagies, prin care acestu a protesta energicu, contra diuarielor, cari l'au numitu emissariu rusescu,

Ispani'a. Cortessii alessera urmatoriulu ministeriu: Figueras presiedintele consiliului de ministri, Pimargall de interne, Cordoba de resbellu, Nicolau Salmeron justitia, Franciscu Salmeron pentru colonie, Beranger de marina, Castelar de esterne, Becera lucrari publice si Chegaray de finantie — Figueras constata, ca pretotindeni domnesce pace; elu spera, ca Republic'a in Ispani'a se va consolidá, si crede, ca cele-lalte popore de rasa latina neamanatu voru urmá Ispaniei. In 12 Febr. demineti'a regele Ispaniei si famili'a regesca parasira Madridulu. Ministrulu de comerciu, insocitu de officialii de la callea ferrata sa dusu la Badajoz spre a primi pre regele Amadeu. In palatulu regale d'in Lisbon'a se facu pregatiri spre primirea regelui. Consululu spaniolu, insarcinatu de guvernulu seu, a intempinatu pre regele la confinele tierrei.

Regele Portugaliei si ministrii voru salutá pre regele Amadeu mane la gar'a callei ferrate. — Guvernulu statelor unite americane a reconoscutu Republic'a ispaniola. — Serrano s'a reintorsu la Madridu. — Una depesita din Gibraltar a diuariului Opinione annuncia, ca admiralulu anglesu a tramissu unele naie la Lisabonu spre primirea regelui Amadeu.

Sciri electrice.

P e t r u p o l e. 13. Febr. Curtea rusesca va portá doliu patru septemane pentru repausat'a imperatesa Carolin'a August'a.

V i e n ' a. 14. Febr. D'in Rom'a se annuncia, ca dorintia parintelui n'a fostu de pucina influentia a supr'a abdicerei regelui Amadeu. Regele Victoriu Emanuilu, facia de differentiele ce s'au escatu intre elu si fiulu seu Umberto, a doritu forte avé in apropiarea sa pre alu doilea fiu alu seu, Amadeu.

M a d r i d u. 14. Febr. Senatu numf 20 membri in comisiunea permanenta. Zorilla se va duce in tierrele esterne.

V e r s a l i ' a. 14. Febr. Dutemple vre se interpelladie in caus'a claustriloru francesi d'in Rom'a, si anume Lunu vre se faca interpellatiunea. Ministrulu de esterne dechiaru, ca inca nu e tempulu d'a face discussiune publica a supr'a unei astfelu de affaceri delicate. Adunarea neadmitendu cererea lui Dutemple, acestu-a retrage interpellatiunea sa.

Burs'a de Vien'a de la 14. Fauru 1873.

5% metall.	69.80	Londra	109.10
Imprum. nat.	73.50	Argintu	108.15
Sorti d'in 1860	105.50	Galbenu	5.17
Act. de banca	998.—	Napoleond'or	8.67½
Act. inst. crec.	337.—		

Propriet. edit. si red. respundiet.:

A L E S S A N D R U R O M A N U.